ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЗАСОБИ РОЗРОБКИ КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАФІКИ ТА МУЛЬТИМЕДІА

ПИТАННЯ

- **ТРИВИМІРНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ**
  - МАТРИЦЯ ПЕРЕТВОРЕНЬ
  - ТРИВИМІРНЕ МАСШТАБУВАННЯ
  - ТРИВИМІРНІ ЗМІЩЕННЯ
  - ТРИВІМІРНЕ ОБЕРТАННЯ

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

ЗДАТНІСТЬ ВІЗУАЛІЗУВАТИ ПРОСТОРОВИЙ ОБ'ЄКТ Є ОСНОВОЮ ДЛЯ РОЗУМІННЯ ФОРМИ ЦЬОГО ОБ'ЄКТА.

У БАГАТЬОХ ВИПАДКАХ ДЛЯ ЦЬОГО ВАЖЛИВА ЗДАТНІСТЬ ОБЕРТАТИ, ПЕРЕНОСИТИ І БУДУВАТИ ВИДИ ПРОЄКЦІЙ ОБ'ЄКТА. ЦЕ ЛЕГКО ДЕМОНСТРУЄТЬСЯ НА ПРИКЛАДІ ЗНАЙОМСТВА З ВІДНОСНО СКЛАДНИМ НЕЗНАЙОМИМ ОБ'ЄКТОМ. ЩОБ ЗРОЗУМІТИ ЙОГО ФОРМУ, МИ ПОЧИНАЄМО ОБЕРТАТИ ОБ'ЄКТ, ПЕРЕМІЩАТИ НА ВІДСТАНЬ, ПЕРЕСУВАТИ ВГОРУ І ВНИЗ, ВПЕРЕД І НАЗАД І Т. Д.

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

ЩОБ ЗРОБИТИ ТЕ Ж САМЕ ЗА ДОПОМОГОЮ КОМП'ЮТЕРА, МИ ПОВИННІ ПОШИРИТИ НАШ ПОПЕРЕДНІЙ ДВОВИМІРНИЙ АНАЛІЗ НА ТРИ ВИМІРИ.

ГРУНТУЮЧИСЬ НА ОТРИМАНОМУ ДОСВІДІ, МИ ВВОДИМО ОДНОРІДНІ КООРДИНАТИ. ТАКИМ ЧИНОМ, ТОЧКА В ТРИВИМІРНОМУ ПРОСТОРІ [***x y z***] ПРЕДСТАВЛЯЄТЬСЯ ЧОТИРИВИМІРНИМ ВЕКТОРОМ

$$\begin{bmatrix} x' & y' & z' & h \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} x & y & z & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} T \end{bmatrix},$$

ДЕ [***T***] Є МАТРИЦЕЮ ПЕВНОГО ПЕРЕТВОРЕННЯ.

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

ЯК І РАНІШЕ, ПЕРЕТВОРЕННЯ З ОДНОРІДНИХ КООРДИНАТ В ЗВИЧАЙНІ ЗАДАЄТЬСЯ ФОРМУЛОЮ

$$\begin{bmatrix} x^* & y^* & z^* & 1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} x' & y' & z' & h \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \frac{x'}{h} & \frac{y'}{h} & \frac{z'}{h} & 1 \end{bmatrix}$$

УЗАГАЛЬНЕНУ МАТРИЦЮ ПЕРЕТВОРЕННЯ РОЗМІРНОСТІ 4*4 ДЛЯ ТРИВИМІРНИХ ОДНОРІДНИХ КООРДИНАТ МОЖНА ПРЕДСТАВИТИ В НАСТУПНОМУ ВИГЛЯДІ:

$$[T] = \begin{bmatrix} a & b & c & p \\ d & e & f & q \\ g & i & j & r \\ l & m & n & s \end{bmatrix}$$

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

МАТРИЦЮ ПЕРЕТВОРЕННЯ 4*4 МОЖНА РОЗДІЛИТИ НА ЧОТИРИ ОКРЕМІ ЧАСТИНИ:

$$[T]=\begin{bmatrix} a & b & c & p \\ d & e & f & q \\ g & i & j & r \\ l & m & n & s \end{bmatrix}$$

$$\left[\begin{array}{ccc:c} & & & 3 \\ & 3\times 3 & & \times \\ & & & 1 \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ & 1\times 3 & & 1\times 1 \end{array}\right]$$

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

$$\left[\begin{array}{ccc:c} & & & 3 \\ & 3\times3 & & \times \\ & & & 1 \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ & 1\times3 & & 1\times1 \end{array}\right]$$

ВЕРХНЯ ЛІВА (3*3) - ПІДМАТРИЦЯ ЗАДАЄ ЛІНІЙНЕ ПЕРЕТВОРЕННЯ В ФОРМІ МАСШТАБУВАННЯ, ЗМІЩЕННЯ, ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ І ОБЕРТАННЯ.

ЛІВА НИЖНЯ (1*3) - ПІДМАТРИЦЯ ЗАДАЄ ПЕРЕМІЩЕННЯ,

ПРАВА ВЕРХНЯ (3*1)- ПІДМАТРИЦЯ - ПЕРСПЕКТИВНЕ ПЕРЕТВОРЕННЯ.

ПРАВА НИЖНЯ (1*1) - ПІДМАТРИЦЯ ЗАДАЄ ЗАГАЛЬНЕ МАСШТАБУВАННЯ.

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

ЗАГАЛЬНЕ ПЕРЕТВОРЕННЯ, ОТРИМАНЕ ПІСЛЯ ЗАСТОСУВАННЯ ЦІЄЇ (4*4) - МАТРИЦІ ДО ОДНОРІДНОГО ВЕКТОРУ І ОБЧИСЛЕННЯ ЗВИЧАЙНИХ КООРДИНАТ, НАЗИВАЄТЬСЯ БІЛІНІЙНИМ ПЕРЕТВОРЕННЯМ.

У ЗАГАЛЬНОМУ ВИПАДКУ ДАНЕ ПЕРЕТВОРЕННЯ ЗДІЙСНЮЄ КОМБІНАЦІЮ ЗСУВУ, ЛОКАЛЬНОГО МАСШТАБУВАННЯ, ОБЕРТАННЯ, ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ, ПЕРЕМІЩЕННЯ, ПЕРСПЕКТИВНОГО ПЕРЕТВОРЕННЯ І ЗАГАЛЬНОГО МАСШТАБУВАННЯ.

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

ТРИВИМІРНЕ МАСШТАБУВАННЯ

ДІАГОНАЛЬНІ ЕЛЕМЕНТИ (4*4) - МАТРИЦІ УЗАГАЛЬНЕНОГО ПЕРЕТВОРЕННЯ ЗАДАЮТЬ ЛОКАЛЬНЕ І ЗАГАЛЬНЕ МАСШТАБУВАННЯ.

РОЗГЛЯНЕМО ПЕРЕТВОРЕННЯ, ЯКЕ ПОКАЗУЄ ДІЮ ЛОКАЛЬНОГО МАСШТАБУВАННЯ:

$$[X][T]=[x \quad y \quad z \quad 1]\begin{bmatrix} a & 0 & 0 & 0 \\ 0 & e & 0 & 0 \\ 0 & 0 & j & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}=[ax \quad ey \quad jz \quad 1]=[x^* \quad y^* \quad z^* \quad 1]$$

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

ПРИКЛАД ЛОКАЛЬНОГО МАСШТАБУВАННЯ

РОЗГЛЯНЕМО ПРЯМОКУТНИЙ ПАРАЛЕЛЕПІПЕД З НАСТУПНИМИ ОДНОРІДНИМИ КООРДИНАТАМИ ВЕРШИН:

$$[X]=\begin{bmatrix} 0 & 0 & 1 & 1 \\ 2 & 0 & 1 & 1 \\ 2 & 3 & 1 & 1 \\ 0 & 3 & 1 & 1 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \\ 2 & 0 & 0 & 1 \\ 2 & 3 & 0 & 1 \\ 0 & 3 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

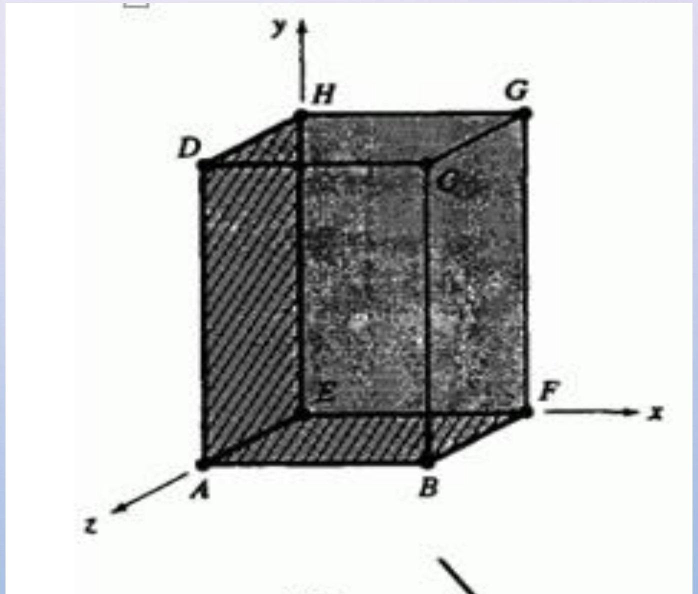

(a)

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

ЩОБ ОТРИМАТИ ОДИНИЧНИЙ КУБ З ПРЯМОКУТНОГО ПАРАЛЕЛЕПІПЕДА ЗА ДОПОМОГОЮ ЛОКАЛЬНОГО МАСШТАБУВІАННЯ, НЕОБХІДНІ МАСШТАБНІ МНОЖНИКИ 1/2, 1/3, 1 УЗДОВЖ ОСЕЙ ***x, y, z*** ВІДПОВІДНО.

ПЕРЕТВОРЕННЯ ЛОКАЛЬНОГО МАСШТАБУВАННЯ ЗАДАЄТЬСЯ МАТРИЦЕЮ

$$[T]=\begin{bmatrix} 1/2 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1/3 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

$$[X]=\begin{bmatrix} 0 & 0 & 1 & 1 \\ 2 & 0 & 1 & 1 \\ 2 & 3 & 1 & 1 \\ 0 & 3 & 1 & 1 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \\ 2 & 0 & 0 & 1 \\ 2 & 3 & 0 & 1 \\ 0 & 3 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

РЕЗУЛЬТУЮЧИЙ КУБ МАЄ НАСТУПНІ ОДНОРІДНІ КООРДИНАТИ ВЕРШИН:

$$\left[X^{*}\right]=[X][T]=\begin{bmatrix}0&0&1&1\\2&0&1&1\\2&3&1&1\\0&3&1&1\\0&0&0&1\\2&0&0&1\\2&3&0&1\\0&3&0&1\end{bmatrix}\begin{bmatrix}1/2&0&0&0\\0&1/3&0&0\\0&0&1&0\\0&0&0&1\end{bmatrix}=\begin{bmatrix}0&0&1&1\\1&0&1&1\\1&1&1&1\\0&1&1&1\\0&0&0&1\\1&0&0&1\\1&1&0&1\\0&1&0&1\end{bmatrix}$$

ОДНОРІДНИЙ КООРДИНАТНИЙ МНОЖНИК ***h*** ДОРІВНЮЄ ***1*** ДЛЯ КОЖНОЇ З ПЕРЕТВОРЕНИХ ВЕРШИН.

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

РЕЗУЛЬТАТ МАСШТАБУВАННЯ

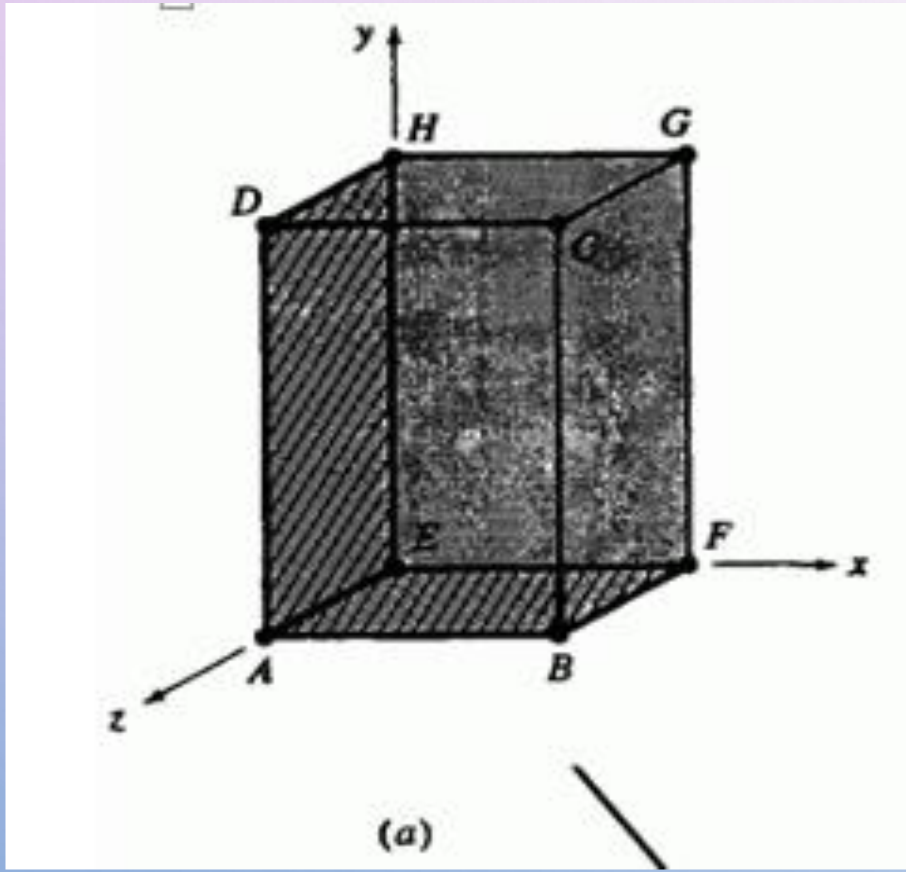

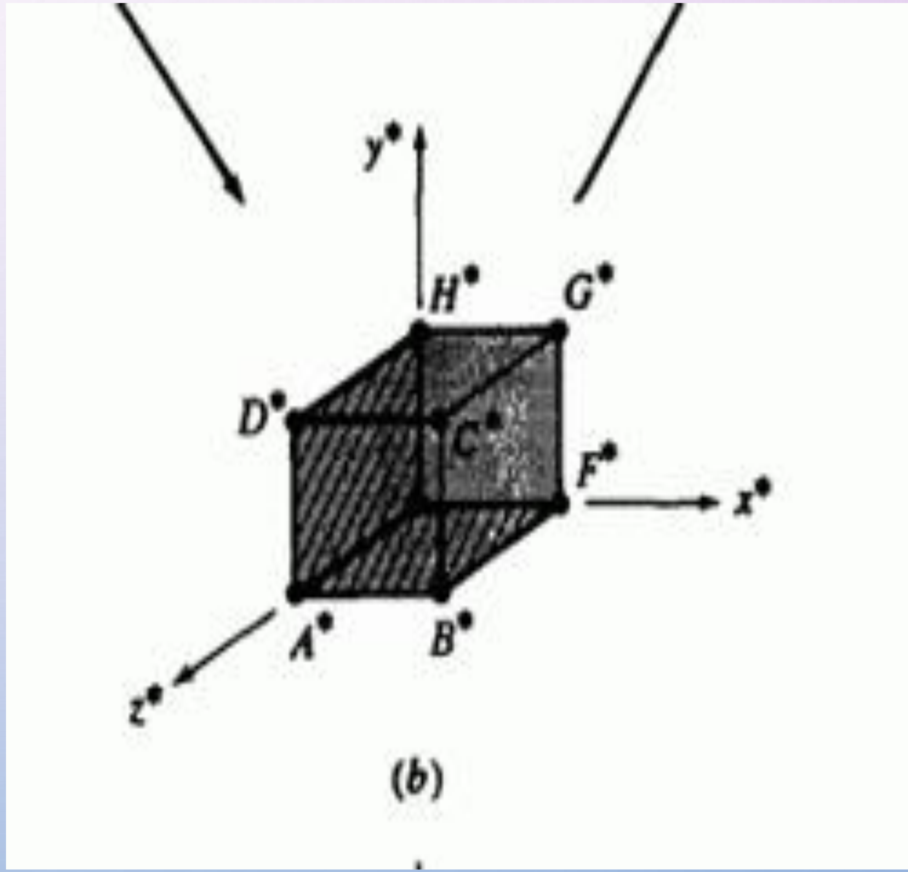

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

ЗАГАЛЬНЕ МАСШТАБУВАННЯ МОЖНА ЗДІЙСНИТИ, СКОРИСТАВШИСЬ ЧЕТВЕРТИМ ДІАГОНАЛЬНИМ ЕЛЕМЕНТОМ

$$[X][T]=[x \quad y \quad z \quad 1]\begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & s \end{bmatrix}=[x' \quad y' \quad z' \quad s] \qquad (1)$$

ЗВИЧАЙНІ АБО ФІЗИЧНІ КООРДИНАТИ МАЮТЬ ВИГЛЯД

$$\begin{bmatrix} x^* & y^* & z^* & 1 \end{bmatrix}=\begin{bmatrix} \frac{x'}{s} & \frac{y'}{s} & \frac{z'}{s} & 1 \end{bmatrix}$$

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

ПРИКЛАД ЗАГАЛЬНОГО МАСШТАБУВАННЯ

ДЛЯ ЗАГАЛЬНОГО МАСШТАБУВАННЯ ОДИНИЧНОГО КУБА (РИС. Ь), НА МНОЖНИК ДВА (ПОДВОЄННЯ РОЗМІРУ), НЕОБХІДНЕ ПЕРЕТВОРЕННЯ 1

$$[X][T] = [x \quad y \quad z \quad 1]\begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & s \end{bmatrix} = [x' \quad y' \quad z' \quad s]$$

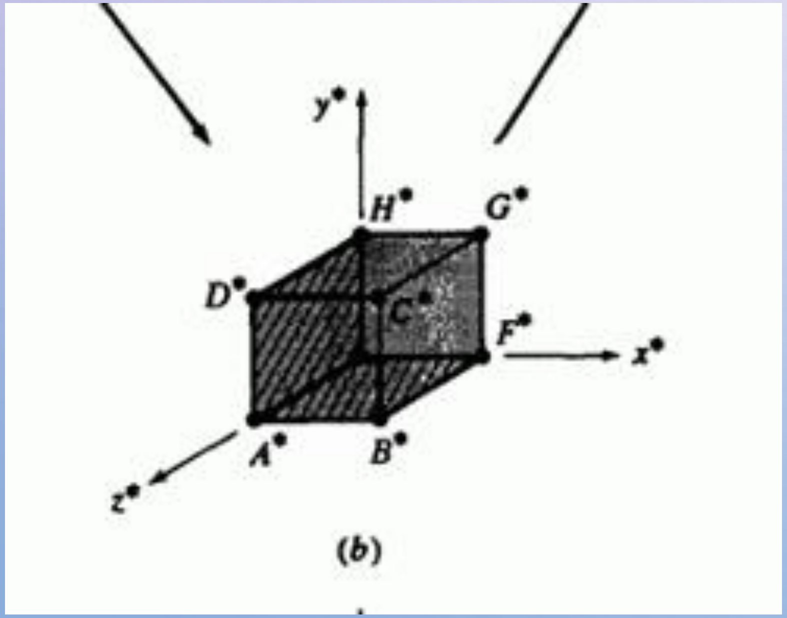

$$[T] = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1/2 \end{bmatrix}$$

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

ОТРИМАНИЙ В РЕЗУЛЬТАТІ ПАРАЛЕЛЕПІПЕД МАЄ НАСТУПНІ ОДНОРІДНІ КООРДИНАТИ ВЕРШИН:

$$[X'] = \left[X^*\right][T] = \begin{bmatrix} 0 & 0 & 1 & 1 \\ 1 & 0 & 1 & 1 \\ 1 & 1 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 1 & 1 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \\ 1 & 0 & 0 & 1 \\ 1 & 1 & 0 & 1 \\ 0 & 1 & 0 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1/2 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0 & 0 & 1 & 0.5 \\ 1 & 0 & 1 & 0.5 \\ 1 & 1 & 1 & 0.5 \\ 0 & 1 & 1 & 0.5 \\ 0 & 0 & 0 & 0.5 \\ 1 & 0 & 0 & 0.5 \\ 1 & 1 & 0 & 0.5 \\ 0 & 1 & 0 & 0.5 \end{bmatrix}$$

ОДНОРІДНИЙ КООРДИНАТНИЙ МНОЖНИК ***h*** ДЛЯ КОЖНОЇ З ПЕРЕТВОРЕНИХ ВЕРШИН ДОРІВНЮЄ 0.5

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

ДЛЯ ТОГО ЩОБ ОТРИМАТИ ЗВИЧАЙНІ АБО ФІЗИЧНІ КООРДИНАТИ, КОЖЕН ВЕКТОР НЕОБХІДНО РОЗДІЛИТИ НА ***h*.** РЕЗУЛЬТАТ, ПОКАЗАНИЙ НА РИС. с, ДОРІВНЮЄ

$$\left[X^*\right]=\begin{bmatrix}0 & 0 & 2 & 1\\ 2 & 0 & 2 & 1\\ 2 & 2 & 2 & 1\\ 0 & 2 & 2 & 1\\ 0 & 0 & 0 & 1\\ 2 & 0 & 0 & 1\\ 2 & 2 & 0 & 1\\ 0 & 2 & 0 & 1\end{bmatrix}$$

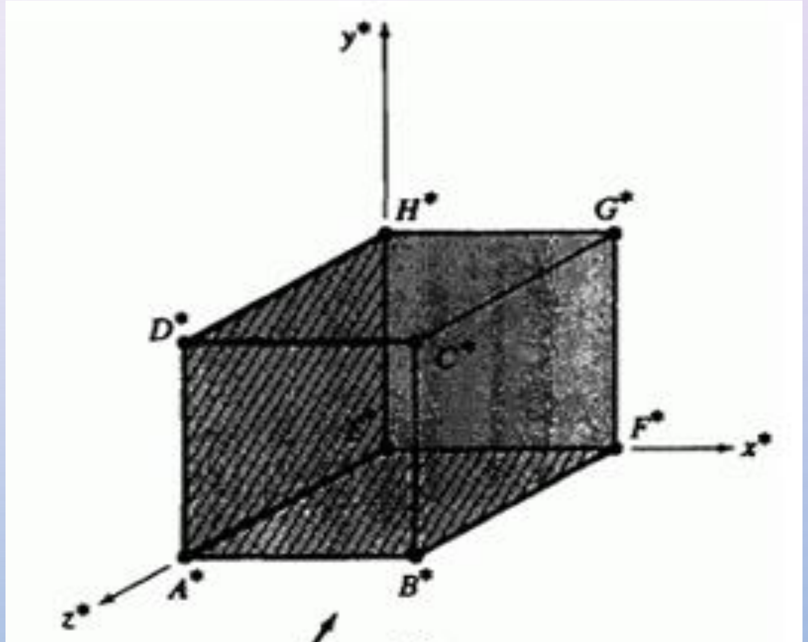

(c)

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

ТУТ, ЯК І В ВИПАДКУ ДВОВИМІРНОГО ЗАГАЛЬНОГО МАСШТАБУВАННЯ, ОДНОРІДНИЙ КООРДИНАТНИЙ МНОЖНИК НЕ ДОРІВНЮЄ ОДИНИЦІ. ЦЕ ОЗНАЧАЄ ПЕРЕТВОРЕННЯ З ФІЗИЧНОГО ОБ'ЄМУ $h=1$ В ІНШИЙ ОБ'ЄМ В 4-ВИМІРНОМУ ПРОСТОРІ. ПЕРЕТВОРЕНІ ФІЗИЧНІ КООРДИНАТИ ВИХОДЯТЬ ПРОЄКЦІЮВАННЯМ ЧЕРЕЗ ЦЕНТР 4-ВИМІРНОЇ КООРДИНАТНОЇ СИСТЕМИ НАЗАД В ФІЗИЧНИЙ ОБ'ЄМ $h=1$.

ЯК І РАНІШЕ, ЯКЩО $s<1$, ВІДБУВАЄТЬСЯ ОДНОРІДНЕ РОЗШИРЕННЯ. ЯКЩО $s>1$, ВІДБУВАЄТЬСЯ ОДНОРІДНЕ СТИСНЕННЯ КООРДИНАТНОГО ВЕКТОРА.

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

ТАКИЙ РЕЗУЛЬТАТ МОЖНА ОТРИМАТИ, ВИКОРИСТОВУЮЧИ ОДНАКОВІ КОЕФІЦІЄНТИ ЛОКАЛЬНИХ МАСШТАБУВАНЬ. В ЦЬОМУ ВИПАДКУ МАТРИЦЯ ПЕРЕТВОРЕННЯ МАЄ ВИГЛЯД

$$[T]=\begin{bmatrix} 1/s & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1/s & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1/s & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

ВІДЗНАЧИМО, ЩО ТУТ ОДНОРІДНИЙ КООРДИНАТНИЙ МНОЖНИК ДОРІВНЮЄ ОДИНИЦІ, ТОБТО ***h=1***. ТАКИМ ЧИНОМ, ВСІ ПЕРЕТВОРЕННЯ ВІДБУВАЄТЬСЯ У ФІЗИЧНОМУ ОБ’ЄМІ ***h=1*** .

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

ТРИВИМІРНІ ЗМІЩЕННЯ

НЕДІАГОНАЛЬНІ ЕЛЕМЕНТИ У ВЕРХНІЙ ЛІВІЙ (3*3) - ПІДМАТРИЦІ УЗАГАЛЬНЕНОЇ МАТРИЦІ ПЕРЕТВОРЕННЯ РОЗМІРОМ (4*4) ЗАДАЮТЬ ЗМІЩЕННЯ В ТРЬОХ ВИМІРАХ, ТОБТО

$$[X][T]=[x \quad y \quad z \quad 1]\begin{bmatrix} 1 & b & c & 0 \\ d & 1 & d & 0 \\ g & i & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}=[x+yd+gz \quad bx+y+iz \quad cx+fy+z \quad 1]$$

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

<u>ПРИКЛАД ЗМІЩЕННЯ</u>

РОЗГЛЯНЕМО ОДИНИЧНИЙ КУБ, ЗОБРАЖЕНИЙ НА РИС. Ь. ЗАСТОСУВАВШИ ПЕРЕТВОРЕННЯ ЗМІЩЕННЯ

$$[T]=\begin{bmatrix} 1 & -0.85 & 0.25 & 0 \\ -0.75 & 1 & 0.7 & 0 \\ 0.5 & 1 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

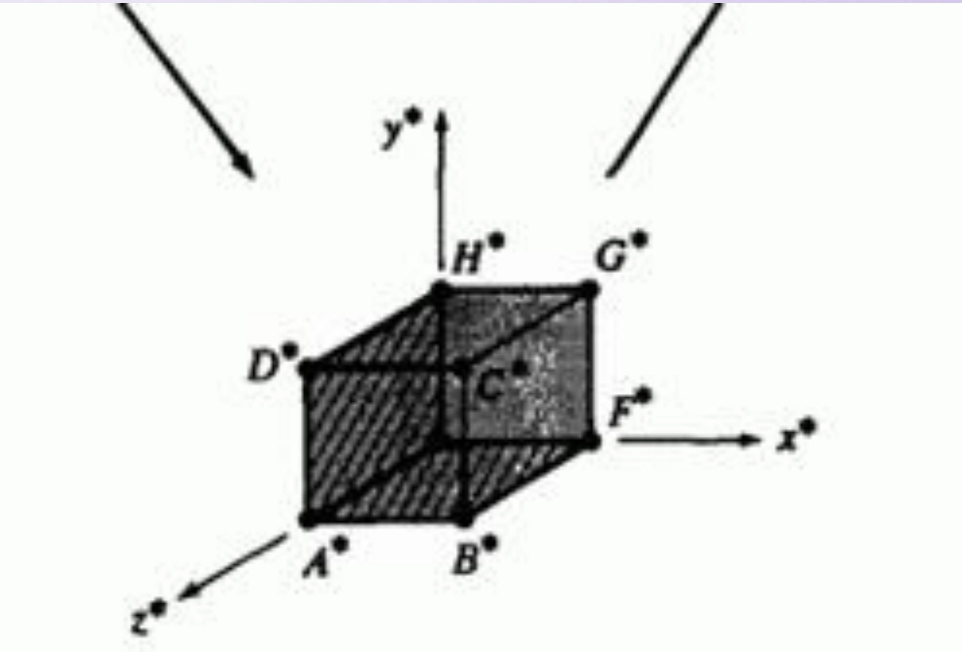

(b)

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

ОТРИМАЄМО

$$\left[X^*\right]=[X][T]=\begin{bmatrix}0&0&1&1\\1&0&1&1\\1&1&1&1\\0&1&1&1\\0&0&0&1\\1&0&0&1\\1&1&0&1\\0&1&0&1\end{bmatrix}\begin{bmatrix}1&-0.85&0.25&0\\-0.75&1&0.7&0\\0.5&1&1&0\\0&0&0&1\end{bmatrix}=\begin{bmatrix}0.5&1&1&1\\1.5&0.15&1.25&1\\0.75&1.15&1.95&1\\-0.25&2&1.7&1\\0&0&0&1\\1&-0.85&0.25&1\\0.25&0.15&0.95&1\\-0.75&1&0.7&1\end{bmatrix}$$

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

РЕЗУЛЬТАТ ПОКАЗАНИЙ НА РИС. d.

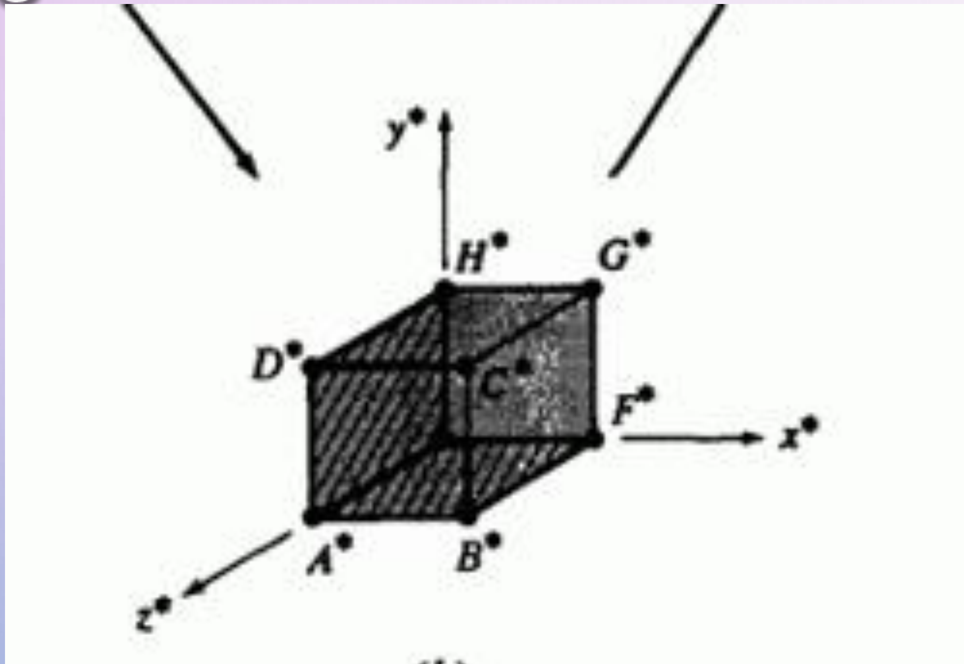

(b)

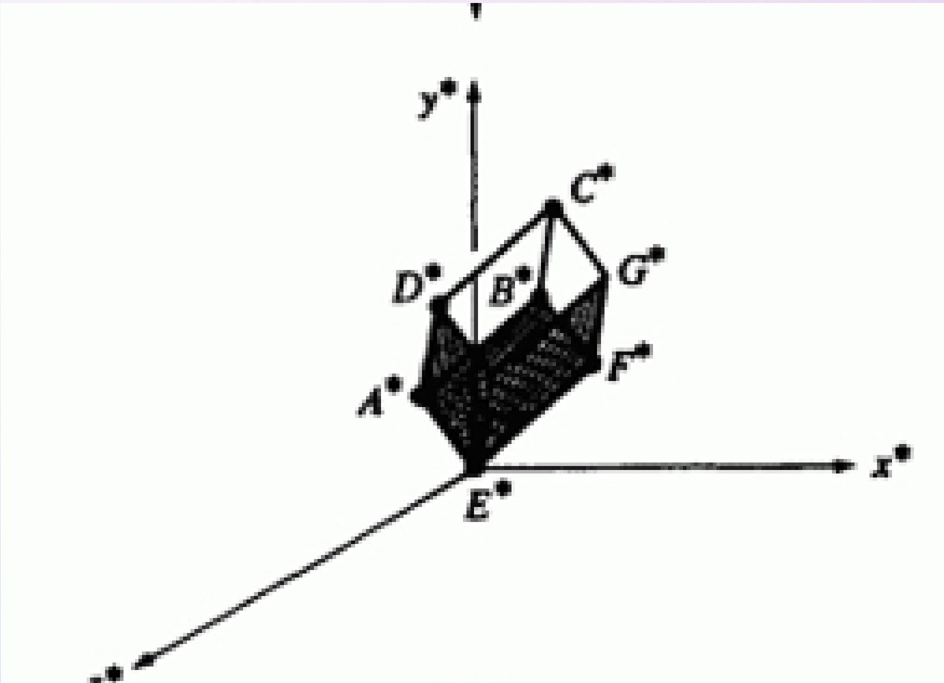

(d)

У ВСІХ

ПРИКЛАДАХ ЗАЛИШАЄТЬСЯ НЕЗМІННОЮ ВЕРШИНА ПАРАЛЕЛЕПІПЕДА, ЩО ЗНАХОДИТЬСЯ В ПОЧАТКУ КООРДИНАТ.

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

ТРИВИМІРНЕ ОБЕРТАННЯ

ПЕРШ НІЖ ПЕРЕХОДИТИ ДО ТРИВИМІРНОГО ОБЕРТАННЯ НАВКОЛО ДОВІЛЬНОЇ ОСІ, РОЗГЛЯНЕМО ОБЕРТАННЯ НАВКОЛО КОЖНОЇ З КООРДИНАТНИХ ОСЕЙ.

ПРИ ОБЕРТАННІ НАВКОЛО ОСІ ***x*** ЗАЛИШАЮТЬСЯ НЕЗМІННИМИ ***x-*** КООРДИНАТИ КООРДИНАТНОГО ВЕКТОРА.

ФАКТИЧНО ОБЕРТАННЯ ВІДБУВАЄТЬСЯ В ПЛОЩИНАХ, ПЕРПЕНДИКУЛЯРНИХ ОСІ ***x***.

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

ТРИВИМІРНІ ОБЕРТАННЯ

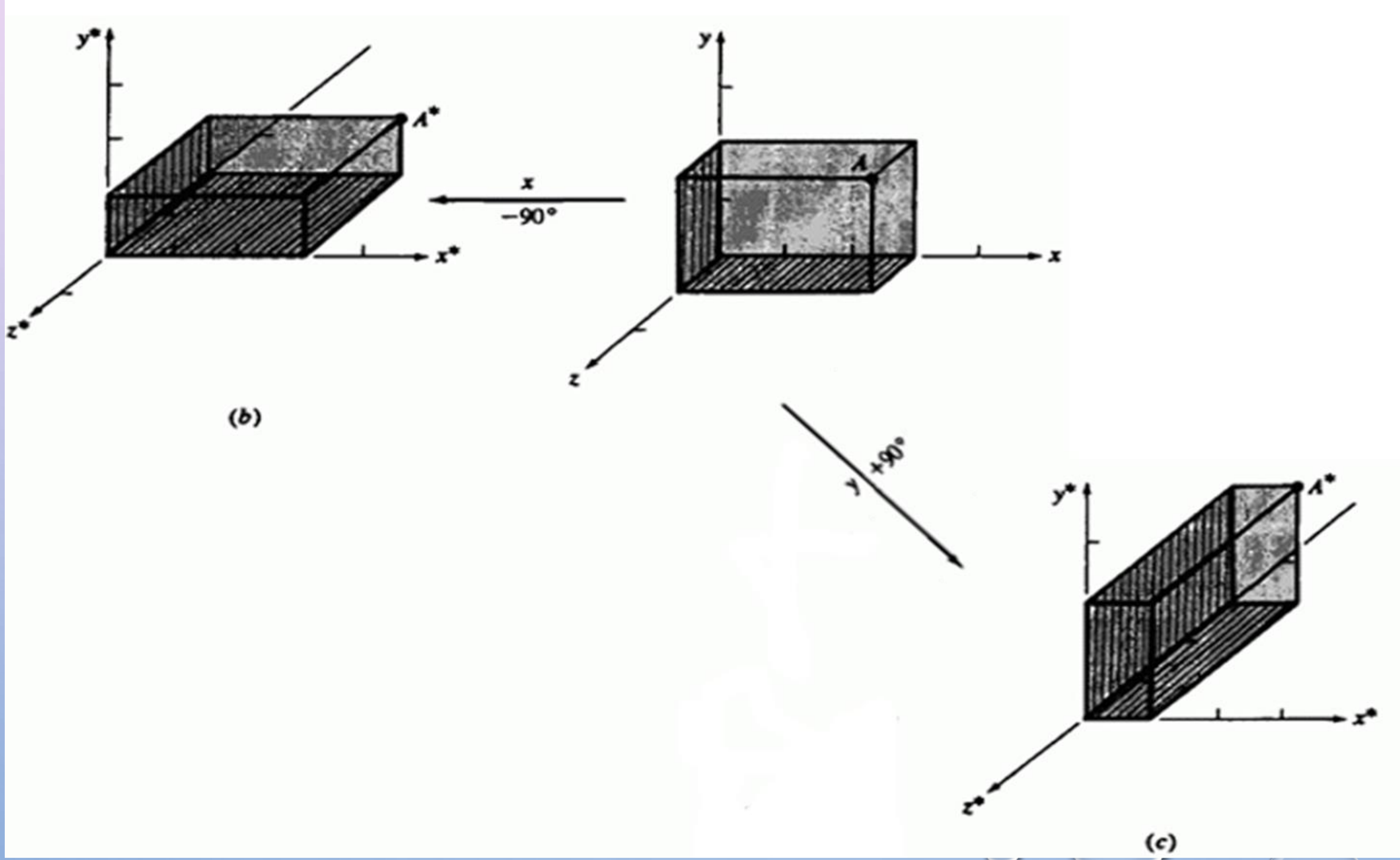

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

АНАЛОГІЧНИМ ЧИНОМ ОБЕРТАННЯ НАВКОЛО ОСЕЙ ***y*** ТА ***z*** ВІДБУВАЄТЬСЯ В ПЛОЩИНАХ, ПЕРПЕНДИКУЛЯРНИХ ОСЯМ ***y*** ТА ***z*** ВІДПОВІДНО.

ПЕРЕТВОРЕННЯ КООРДИНАТНОГО ВЕКТОРА В КОЖНІЙ З ЦИХ ПЛОЩИН ЗАДАЄТЬСЯ МАТРИЦЕЮ ДВОВИМІРНОГО ОБЕРТАННЯ

$$[T]=\begin{bmatrix}\cos\theta & \sin\theta \\ -\sin\theta & \cos\theta\end{bmatrix}$$

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

ЦЯ МАТРИЦЯ І НЕЗМІННІСТЬ КООРДИНАТИ ***x*** ПРИ ОБЕРТАННІ НАВКОЛО ОСІ ***x*** ДОЗВОЛЯЮТЬ ЗАПИСАТИ (4*4) - ПЕРЕТВОРЕННЯ ОДНОРІДНИХ КООРДИНАТ ПРИ ОБЕРТІ НА КУТ θ У ВИГЛЯДІ

$$[T]=\begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & \cos\theta & \sin\theta & 0 \\ 0 & -\sin\theta & \cos\theta & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

ОБЕРТАННЯ ВВАЖАЄТЬСЯ ДОДАТНІМ ЗА ПРАВИЛОМ ПРАВОЇ РУКИ (ЗА ГОДИННИКОВОЮ СТРІЛКОЮ), ЯКЩО ДИВИТИСЯ З ПОЧАТКУ КООРДИНАТ В ДОДАТНЬОМУ НАПРЯМКУ ОСІ ОБЕРТАННЯ.

НА РИС. b ПОКАЗАНИЙ ПАРАЛЕЛЕПІПЕД, ОТРИМАНИЙ ОБЕРТАННЯМ НА $-90°$ НАВКОЛО ОСІ **x** ПАРАЛЕЛЕПІПЕДА НА РИС. a

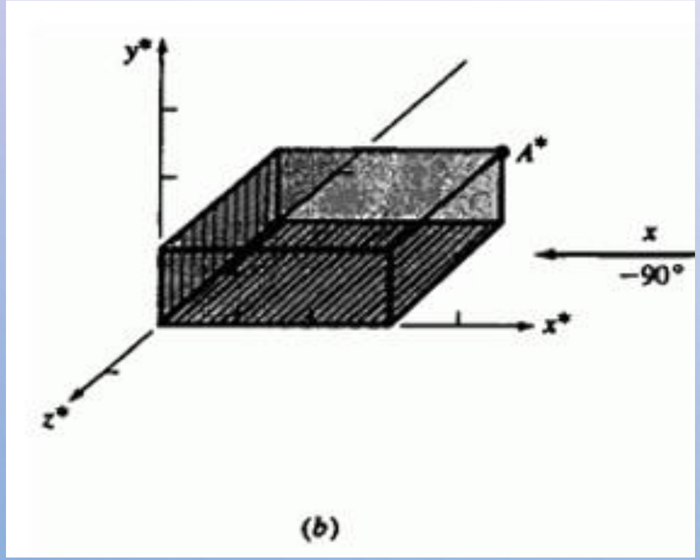

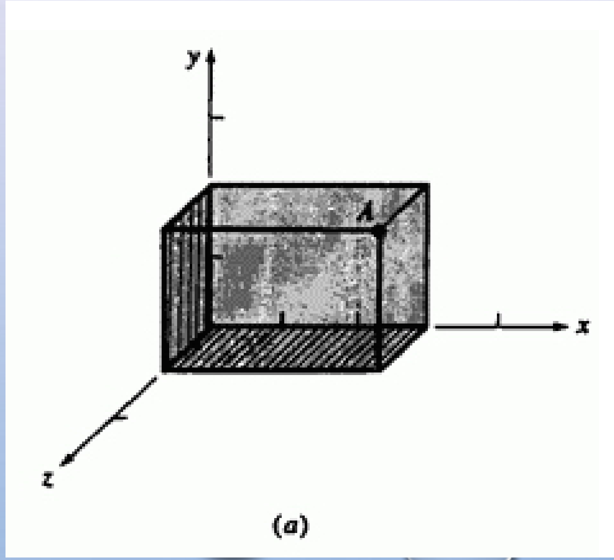

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

АНАЛОГІЧНО МАТРИЦЯ ПЕРЕТВОРЕННЯ ДЛЯ ОБЕРТАННЯ НАВКОЛО ОСІ z НА КУТ ψ МАЄ ВИГЛЯД

$$[T] = \begin{bmatrix} \cos\psi & \sin\psi & 0 & 0 \\ -\sin\psi & \cos\psi & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

ПРИ ОБЕРТАННІ НА КУТ ϕ НАВКОЛО ОСІ ***y*** ПЕРЕТВОРЕННЯ МАЄ ВИГЛЯД

$$[T]=\begin{bmatrix} \cos\phi & 0 & -\sin\phi & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 \\ \sin\phi & 0 & \cos\phi & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

ЗАУВАЖИМО, ЩО В (3) ЗНАКИ У СИНУСІВ ПРОТИЛЕЖНІ ЗНАКАМ ЦИХ ЧЛЕНІВ В РІВНОСТЯХ (1) І (2). ЦЕ ПОТРІБНО ДЛЯ ТОГО, ЩОБ ВИКОНУВАЛОСЬ ПОГОДЖЕННЯ ПРО ДОДАТНІЙ НАПРЯМОК ЗА ПРАВИЛОМ ПРАВОЇ РУКИ.

1

$$[T]=\begin{bmatrix}1 & 0 & 0 & 0\\ 0 & \cos\theta & \sin\theta & 0\\ 0 & -\sin\theta & \cos\theta & 0\\ 0 & 0 & 0 & 1\end{bmatrix}$$

2

$$[T]=\begin{bmatrix}\cos\psi & \sin\psi & 0 & 0\\ -\sin\psi & \cos\psi & 0 & 0\\ 0 & 0 & 1 & 0\\ 0 & 0 & 0 & 1\end{bmatrix}$$

3

$$[T]=\begin{bmatrix}\cos\phi & 0 & -\sin\phi & 0\\ 0 & 1 & 0 & 0\\ \sin\phi & 0 & \cos\phi & 0\\ 0 & 0 & 0 & 1\end{bmatrix}$$

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

З РІВНОСТЕЙ (1), (2), (3) ВИПЛИВАЄ, ЩО ДЕТЕРМІНАНТ КОЖНОЇ З МАТРИЦЬ ПЕРЕТВОРЕНЬ ДОРІВНЮЄ 1, ЩО І НЕОБХІДНО ДЛЯ ЧИСТОГО ОБЕРТАННЯ.

1

$$[T]=\begin{bmatrix}1 & 0 & 0 & 0\\ 0 & \cos\theta & \sin\theta & 0\\ 0 & -\sin\theta & \cos\theta & 0\\ 0 & 0 & 0 & 1\end{bmatrix}$$

2

$$[T]=\begin{bmatrix}\cos\psi & \sin\psi & 0 & 0\\ -\sin\psi & \cos\psi & 0 & 0\\ 0 & 0 & 1 & 0\\ 0 & 0 & 0 & 1\end{bmatrix}$$

3

$$[T]=\begin{bmatrix}\cos\phi & 0 & -\sin\phi & 0\\ 0 & 1 & 0 & 0\\ \sin\phi & 0 & \cos\phi & 0\\ 0 & 0 & 0 & 1\end{bmatrix}$$

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

<u>ПРИКЛАД ОБЕРТАННЯ</u>

РОЗГЛЯНЕМО ПРЯМОКУТНИЙ ПАРАЛЕЛЕПІПЕД, ЗОБРАЖЕНИЙ НА РИС. а. МАТРИЦЯ **[X]** КООРДИНАТНОГО ВЕКТОРА МАЄ ВИГЛЯД

$$[X] = \begin{bmatrix} 0 & 0 & 1 & 1 \\ 3 & 0 & 1 & 1 \\ 3 & 2 & 1 & 1 \\ 0 & 2 & 1 & 1 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \\ 3 & 0 & 0 & 1 \\ 3 & 2 & 0 & 1 \\ 0 & 2 & 0 & 1 \end{bmatrix} \begin{matrix} \\ \\ A \\ \\ \\ \\ \\ \\ \end{matrix}$$

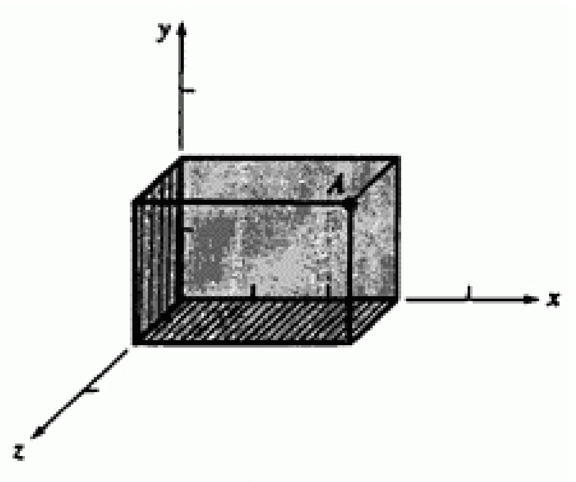

(a)

В ДАНОМУ ВИПАДКУ РЯДОК **А** В МАТРИЦІ **[X]**, ВІДПОВІДАЄ ТОЧЦІ **А**

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

РІВНІСТЬ (1) ДЛЯ ОБЕРТУ НА $\theta = -90^\circ$ НАВКОЛО ОСІ ***x*** ПРИЗВОДИТЬ ДО НАСТУПНОГО ПЕРЕТВОРЕННЯ:

1

$$[T] = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & \cos\theta & \sin\theta & 0 \\ 0 & -\sin\theta & \cos\theta & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

$$[T] = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & -1 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

ЗАСТОСУВАННЯ ЦЬОГО ПЕРЕТВОРЕННЯ ДАЄ НОВІ КООРДИНАТИ:

$$\left[X^*\right]=[X][T]=\begin{bmatrix}0&0&1&1\\3&0&1&1\\3&2&1&1\\0&2&1&1\\0&0&0&1\\3&0&0&1\\3&2&0&1\\0&2&0&1\end{bmatrix}\begin{bmatrix}1&0&0&0\\0&0&-1&0\\0&1&0&0\\0&0&0&1\end{bmatrix}=\begin{bmatrix}0&1&0&1\\3&1&0&1\\3&1&-2&1\\0&1&-2&1\\0&0&0&1\\3&0&0&1\\3&0&-2&1\\0&0&-2&1\end{bmatrix}A^*$$

ВІДЗНАЧИМО, ЩО, ЯК І ПОВИННО БУТИ, **x**-КОМПОНЕНТИ [X] ТА $\left[X^*\right]$ ІДЕНТИЧНІ. РЕЗУЛЬТАТ ДАНОГО ПОВОРОТУ ЗОБРАЖЕНИЙ НА РИС. Ь.

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

-

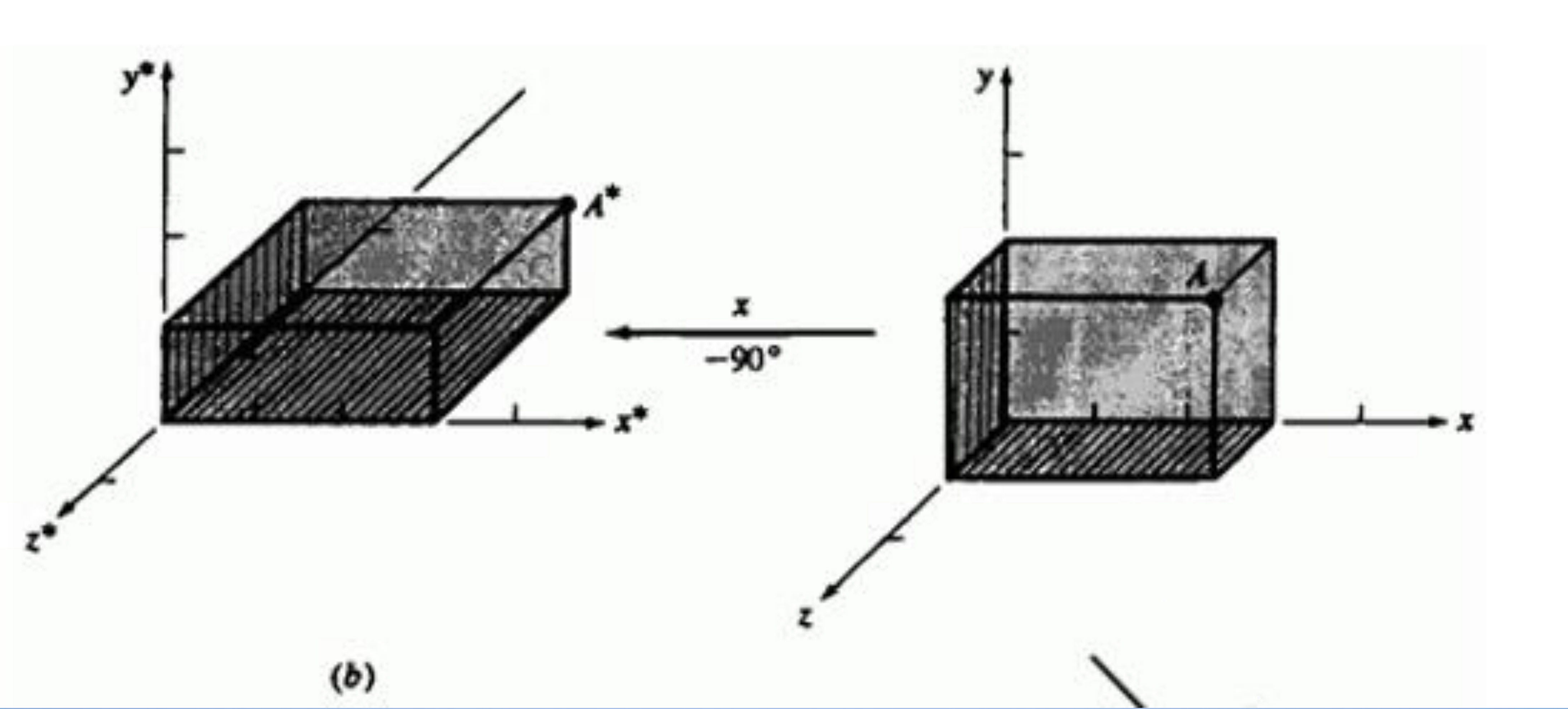

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

ДЛЯ ОБЕРТУ НА КУТ $\phi = +90^\circ$ НАВКОЛО ОСІ ***y*** УРАВЛІННЯ (3) ДАЄ НАСТУПНУ МАТРИЦЮ ПЕРЕТВОРЕННЯ.

3

$$[T] = \begin{bmatrix} \cos\phi & 0 & -\sin\phi & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 \\ \sin\phi & 0 & \cos\phi & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

$$[T] = \begin{bmatrix} 0 & 0 & -1 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 \\ 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

ЗНОВУ ЗАСТОСУВАВШИ ПЕРЕТВОРЕННЯ ДО ВИХІДНОГО ПАРАЛЕЛЕПІПЕДА, ОТРИМАЄМО НОВІ КООРДИНАТИ:

$$\left[X^{*}\right]=[X][T']=\begin{bmatrix}0&0&1&1\\3&0&1&1\\3&2&1&1\\0&2&1&1\\0&0&0&1\\3&0&0&1\\3&2&0&1\\0&2&0&1\end{bmatrix}\begin{bmatrix}0&0&-1&0\\0&1&0&0\\1&0&0&0\\0&0&0&1\end{bmatrix}=\begin{bmatrix}1&0&0&1\\1&0&-3&1\\1&2&-3&1\\1&2&0&1\\0&0&0&1\\0&0&-3&1\\0&2&-3&1\\0&2&0&1\end{bmatrix}A^{*}$$

В ЦЬОМУ ВИПАДКУ ІДЕНТИЧНІ ***y***-КОМПОНЕНТИ [X] ТА $\left[X^{*}\right]$. РЕЗУЛЬТАТ ЗОБРАЖЕНИЙ НА РИС. с.

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

•

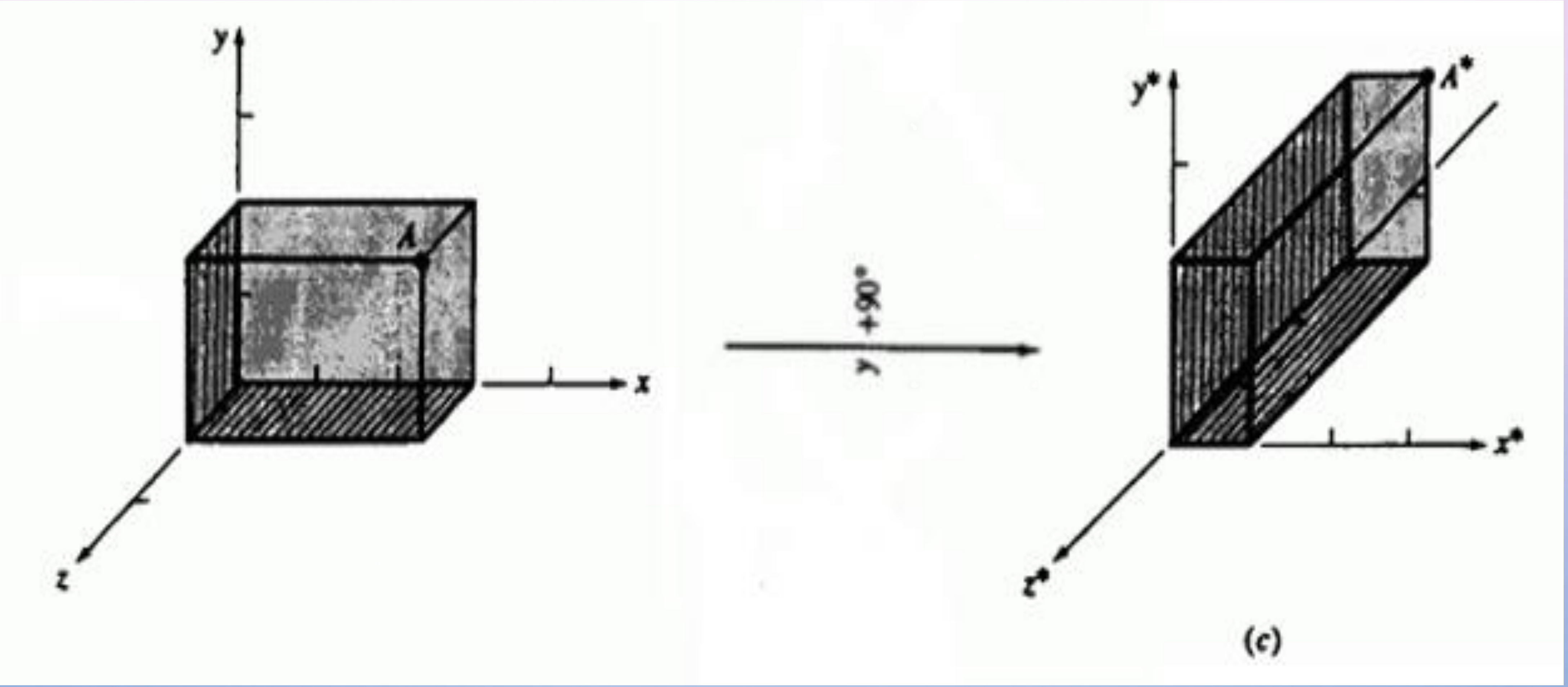

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

ТАК ЯК ТРИВИМІРНІ ОБЕРТАННЯ ВИХОДЯТЬ ЗА ДОПОМОГОЮ МНОЖЕННЯ МАТРИЦЬ, ТО ВОНИ НЕ КОМУТАТИВНІ (ПОРЯДОК ПЕРЕМНОЖЕННЯ ВПЛИВАЄ НА КІНЦЕВИЙ РЕЗУЛЬТАТ).

ЩОБ ПОКАЗАТИ ЦЕ, РОЗГЛЯНЕМО ДВА ПОСЛІДОВНИХ ОБЕРТИ НА ОДИН І ТОЙ ЖЕ КУТ - СПОЧАТКУ НАВКОЛО ОСІ ***x***, ПОТІМ НАВКОЛО ОСІ ***y***. ВИКОРИСТОВУЮЧИ (1), (2), (3)

1

$$[T]=\begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & \cos\theta & \sin\theta & 0 \\ 0 & -\sin\theta & \cos\theta & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

2

$$[T]=\begin{bmatrix} \cos\psi & \sin\psi & 0 & 0 \\ -\sin\psi & \cos\psi & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

3

$$[T]=\begin{bmatrix} \cos\phi & 0 & -\sin\phi & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 \\ \sin\phi & 0 & \cos\phi & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

ОТРИМАЄМО

$$[T]=\begin{bmatrix}1 & 0 & 0 & 0\\ 0 & \cos\theta & \sin\theta & 0\\ 0 & -\sin\theta & \cos\theta & 0\\ 0 & 0 & 0 & 1\end{bmatrix}\begin{bmatrix}\cos\theta & 0 & -\sin\theta & 0\\ 0 & 1 & 0 & 0\\ \sin\theta & 0 & \cos\theta & 0\\ 0 & 0 & 0 & 1\end{bmatrix}=\begin{bmatrix}\cos\theta & 0 & -\sin\theta & 0\\ \sin^2\theta & \cos\theta & \cos\theta\sin\theta & 0\\ \cos\theta\sin\theta & -\sin\theta & \cos^2\theta & 0\\ 0 & 0 & 0 & 1\end{bmatrix}$$

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

З ІНШОГО БОКУ, ЗВОРОТНЯ ОПЕРАЦІЯ - ОБЕРТ НАВКОЛО ОСІ ***y***, А ПОТІМ НАВКОЛО ОСІ ***x*** З КУТОМ $\theta = \phi$ ДАЄ

$$[T] = \begin{bmatrix} \cos\theta & 0 & -\sin\theta & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 \\ \sin\theta & 0 & \cos\theta & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & \cos\theta & \sin\theta & 0 \\ 0 & -\sin\theta & \cos\theta & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \cos\theta & \sin^2\theta & -\cos\theta\sin\theta & 0 \\ 0 & \cos\theta & \sin\theta & 0 \\ \sin\theta & -\cos\theta\sin\theta & \cos^2\theta & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

ПОРІВНЮЮЧИ ПРАВІ ЧАСТИНИ (4) ТА (5), БАЧИМО, ЩО ВОНИ <u>НЕ ОДНАКОВІ</u>. ЯКЩО ПОТРІБНО ЗРОБИТИ БІЛЬШ ОДНОГО ОБЕРТУ, ТО СЛІД ПАМ'ЯТАТИ ПРО НЕКОМУТОВАНІСТЬ ТРИВИМІРНИХ ОБЕРТАНЬ.

4

$$= \begin{bmatrix} \cos\theta & 0 & -\sin\theta & 0 \\ \sin^2\theta & \cos\theta & \cos\theta\sin\theta & 0 \\ \cos\theta\sin\theta & -\sin\theta & \cos^2\theta & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

5

$$= \begin{bmatrix} \cos\theta & \sin^2\theta & -\cos\theta\sin\theta & 0 \\ 0 & \cos\theta & \sin\theta & 0 \\ \sin\theta & -\cos\theta\sin\theta & \cos^2\theta & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

НА РИС. c ТА d ШТРИХОВОЮ ЛІНІЄЮ ЗОБРАЖЕНО РЕЗУЛЬТАТ ПЕРЕТВОРЕННЯ, ЩО СКЛАДАЄТЬСЯ З ДВОХ ОБЕРТІВ НА 90° ЗА ДОПОМОГОЮ ПЕРЕМНОЖЕННЯ МАТРИЦЬ 3 (4) ДЛЯ ОБ’ЄКТУ РИС. a.

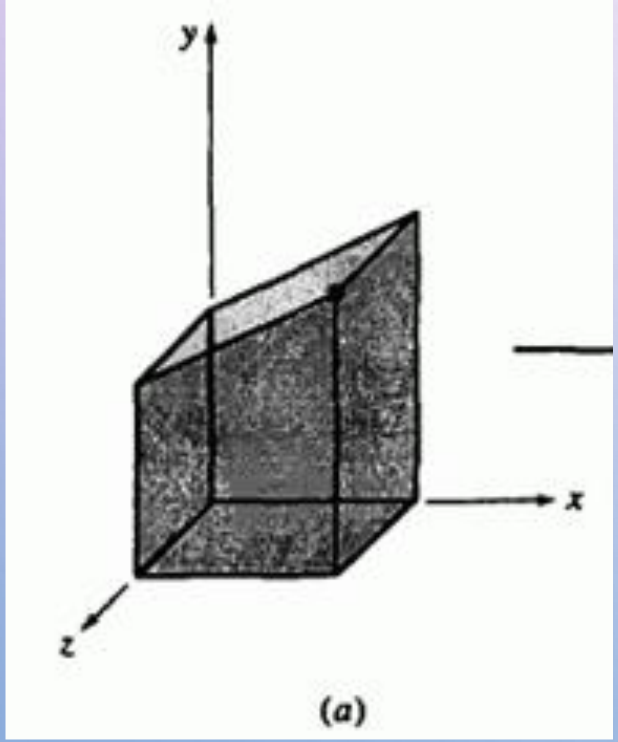

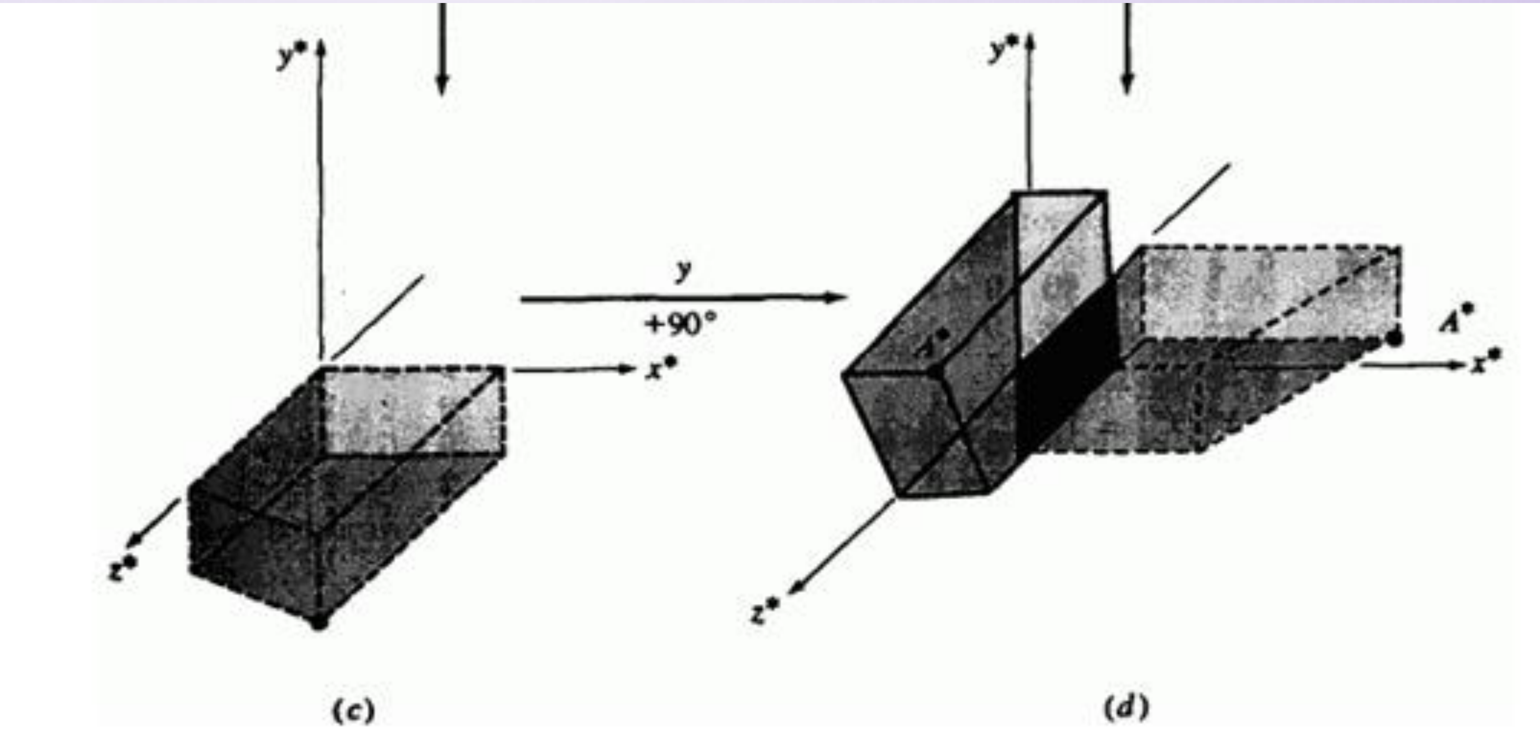

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

ЗДІЙСНЮЮЧИ ОБЕРТАННЯ, ЗАДАНІ (5), В ЗВОРОТНЬОМУ ПОРЯДКУ, ОТРИМАЄМО ФІГУРИ, ЗОБРАЖЕНІ СУЦІЛЬНИМИ ЛІНІЯМИ НА РИС. Ь ТА d.

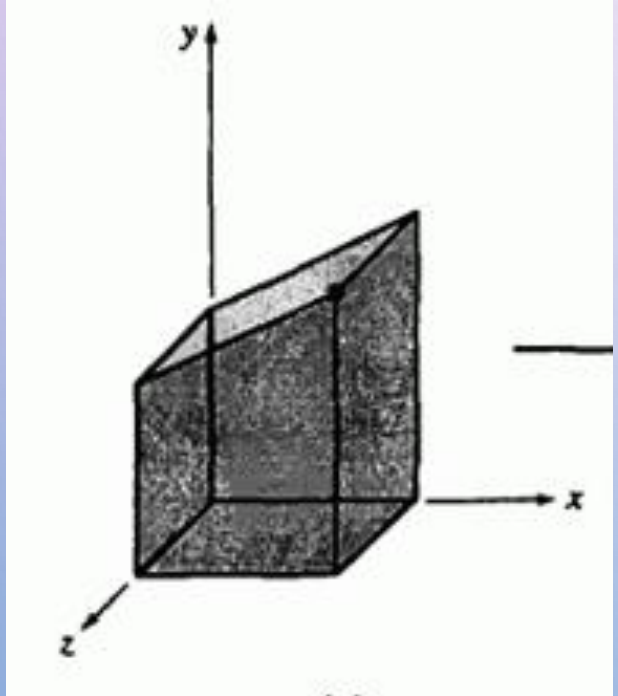

(a)

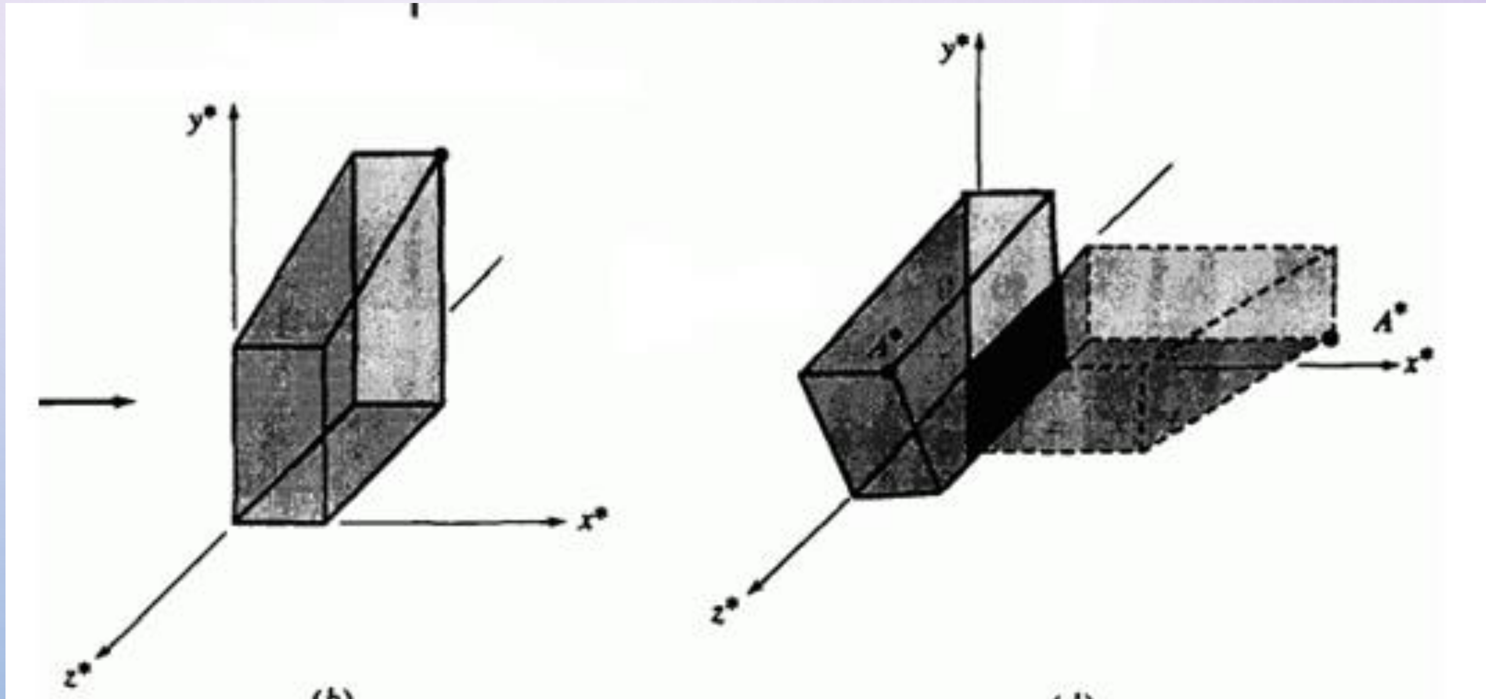

(b) (d)

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

РИС. d НАОЧНО ПОКАЗУЄ, ЩО ПРИ ЗМІНІ ПОРЯДКУ ОБЕРТАННЯ ВИХОДЯТЬ РІЗНІ РЕЗУЛЬТАТИ.

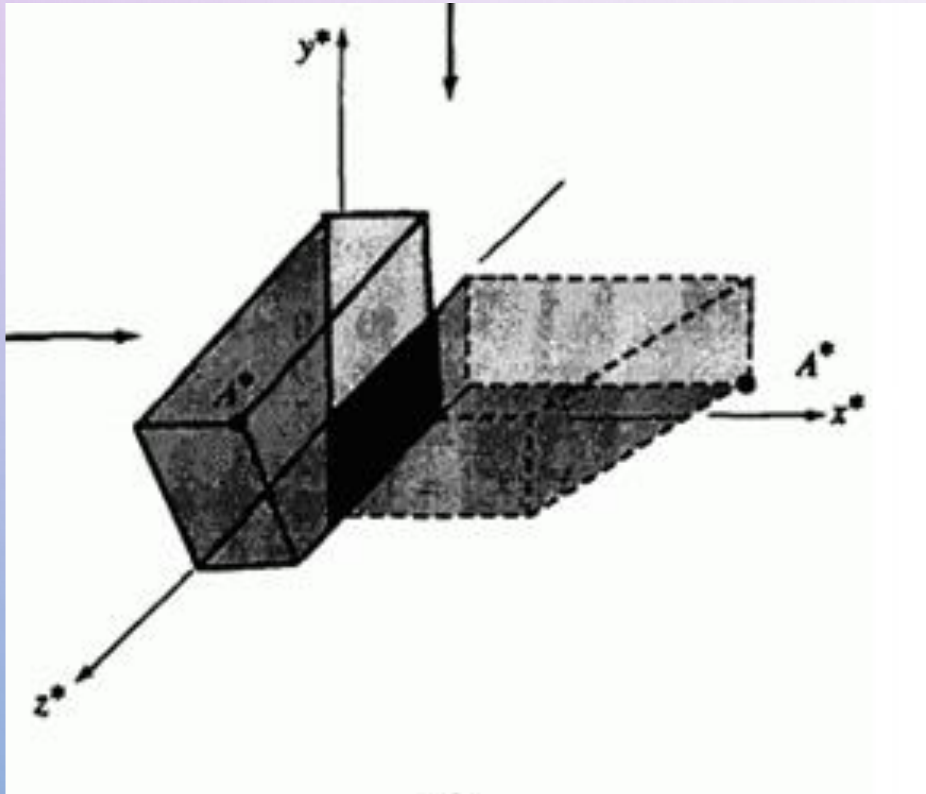

(d)

НЕКОМУТАТИВНІСТЬ ТРИВІМІРНИХ ОБЕРТІВ

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

НАВЕДЕНИЙ ЧИСЕЛЬНИЙ ПРИКЛАД ІЛЮСТРУЄ ЦЕ.

<u>ПРИКЛАД - КОМБІНОВАНІ ПОВОРОТИ</u>

ОБ'ЄКТ НА РИС. а МАЄ НАСТУПНІ КООРДИНАТНІ ВЕКТОРИ:

$$[X]=\begin{bmatrix} 0 & 0 & 1 & 1 \\ 2 & 0 & 1 & 1 \\ 2 & 2 & 1 & 1 \\ 0 & 3 & 1 & 1 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \\ 2 & 0 & 0 & 1 \\ 2 & 2 & 0 & 1 \\ 0 & 3 & 0 & 1 \end{bmatrix} A$$

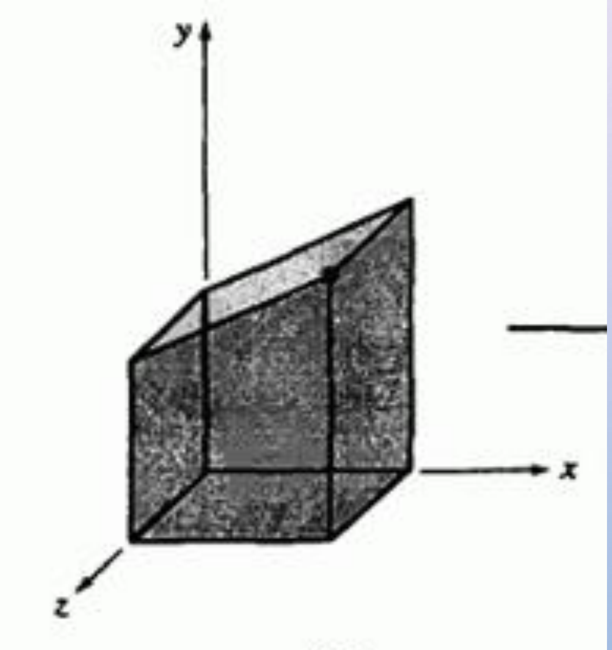

(a)

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

ЗАГАЛЬНА МАТРИЦЯ ДЛЯ ОБЕРТАННЯ СПОЧАТКУ НАВКОЛО ОСІ ***x*** НА КУТ $\theta = -90^\circ$, А ПОТІМ НАВКОЛО ОСІ ***y*** НА КУТ $\phi = 90^\circ$ ЗАДАЄТЬСЯ РІВНЯННЯМ (4) У ВИГЛЯДІ

4

$$[T] = \begin{bmatrix} 0 & 0 & -1 & 0 \\ 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & -1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \cos\theta & 0 & -\sin\theta & 0 \\ \sin^2\theta & \cos\theta & \cos\theta\sin\theta & 0 \\ \cos\theta\sin\theta & -\sin\theta & \cos^2\theta & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

ПЕРЕТВОРЕНІ КООРДИНАТНІ ВЕКТОРИ РІВНІ

$$\left[X^*\right]=[X][T]=\begin{bmatrix}0&0&1&1\\2&0&1&1\\2&3&1&1\\0&2&1&1\\0&0&0&1\\2&0&0&1\\2&3&0&1\\0&2&0&1\end{bmatrix}\begin{bmatrix}0&0&-1&0\\1&0&0&0\\0&-1&0&0\\0&0&0&1\end{bmatrix}=\begin{bmatrix}0&-1&0&1\\0&-1&-2&1\\3&-1&-2&1\\2&-1&0&1\\0&0&0&1\\0&0&-2&1\\3&0&-2&1\\2&0&0&1\end{bmatrix}A^*$$

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

ПЕРЕТВОРЕНИЙ ОБ'ЄКТ ЗОБРАЖЕНИЙ ШТРИХОВИМИ ЛІНІЯМИ НА РИС. d

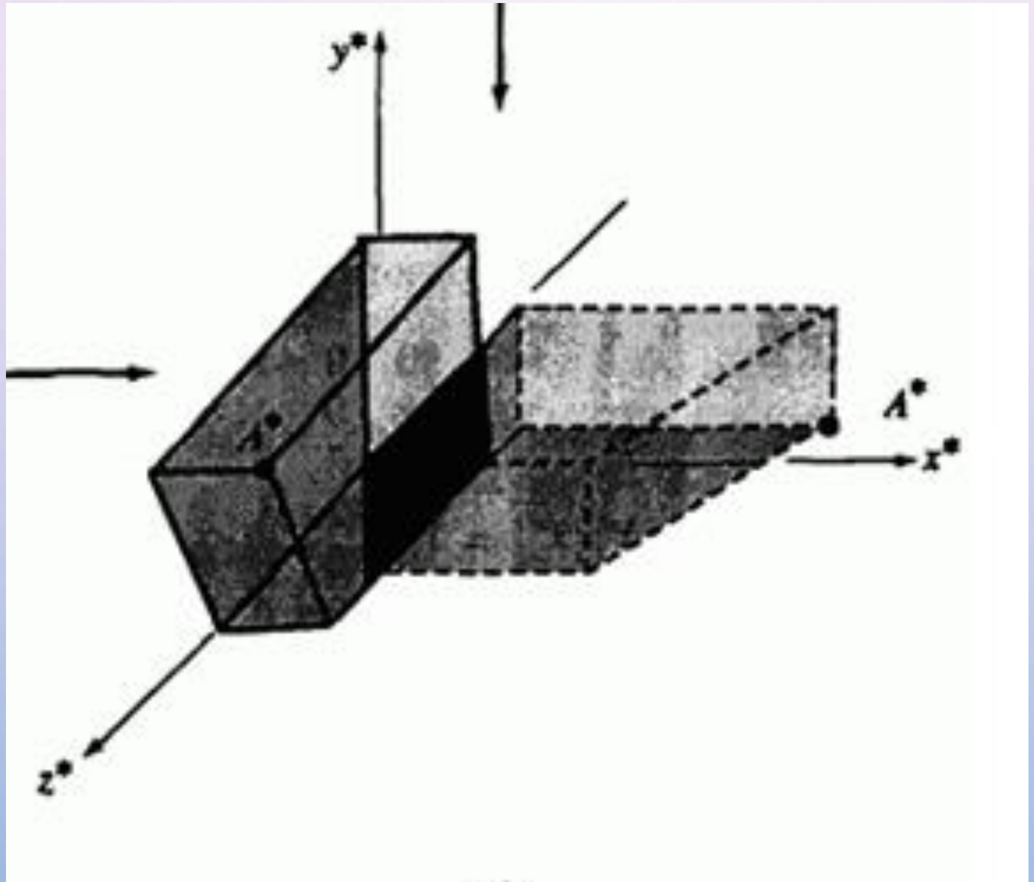

(d)

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

ЗАГАЛЬНА МАТРИЦЯ ДЛЯ ОБЕРТАННЯ СПОЧАТКУ НАВКОЛО ОСІ ***y*** НА КУТ $\phi = 90°$, А ПОТІМ НАВКОЛО ОСІ ***x*** НА КУТ $\theta = -90°$ ЗАДАЄТЬСЯ РІВНЯННЯМ (5) У ВИГЛЯДІ

5

$$[T] = \begin{bmatrix} 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

$$= \begin{bmatrix} \cos\theta & \sin^2\theta & -\cos\theta\sin\theta & 0 \\ 0 & \cos\theta & \sin\theta & 0 \\ \sin\theta & -\cos\theta\sin\theta & \cos^2\theta & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

В ЦЬОМУ ВИПАДКУ ПЕРЕТВОРЕНІ КООРДИНАТНІ ВЕКТОРИ РІВНІ

$$\left[X^{*\prime}\right]=[X][T']=\begin{bmatrix}0&0&1&1\\2&0&1&1\\2&3&1&1\\0&2&1&1\\0&0&0&1\\2&0&0&1\\2&3&0&1\\0&2&0&1\end{bmatrix}\begin{bmatrix}0&1&0&0\\0&0&1&0\\1&0&0&0\\0&0&0&1\end{bmatrix}=\begin{bmatrix}1&0&0&1\\1&2&0&1\\1&2&3&1\\1&0&2&1\\0&0&0&1\\0&2&0&1\\0&2&3&1\\0&0&2&1\end{bmatrix}A^{*\prime}$$

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

ПЕРЕТВОРЕНИЙ ОБ'ЄКТ ЗОБРАЖЕНИЙ СУЦІЛЬНИМИ ЛІНІЯМИ НА РИС. d.

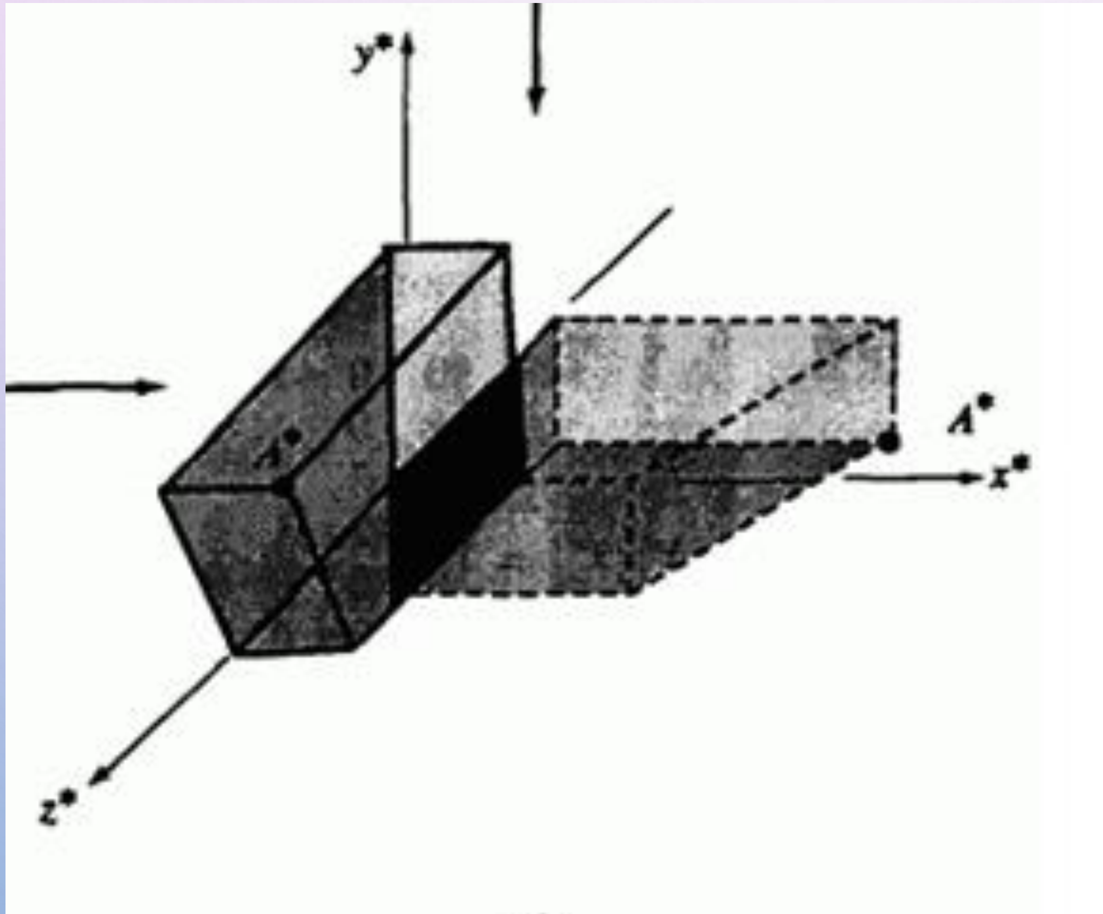

(d)

ПРОСТОРОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

ПОРІВНЯННЯ ДВОХ ЧИСЛОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ТАКОЖ ПОКАЗУЄ, ЩО ОРІЄНТАЦІЯ ПЕРЕТВОРЕНИХ ОБ'ЄКТІВ АБСОЛЮТНО РІЗНА. ОТЖЕ, ПОРЯДОК МНОЖЕННЯ МАТРИЦЬ ДУЖЕ ВАЖЛИВИЙ.

$$\begin{bmatrix} 0 & -1 & 0 & 1 \\ 0 & -1 & -2 & 1 \\ 3 & -1 & -2 & 1 \\ 2 & -1 & 0 & 1 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \\ 0 & 0 & -2 & 1 \\ 3 & 0 & -2 & 1 \\ 2 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} A^{*} \qquad \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 1 \\ 1 & 2 & 0 & 1 \\ 1 & 2 & 3 & 1 \\ 1 & 0 & 2 & 1 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \\ 0 & 2 & 0 & 1 \\ 0 & 2 & 3 & 1 \\ 0 & 0 & 2 & 1 \end{bmatrix} A^{**}$$

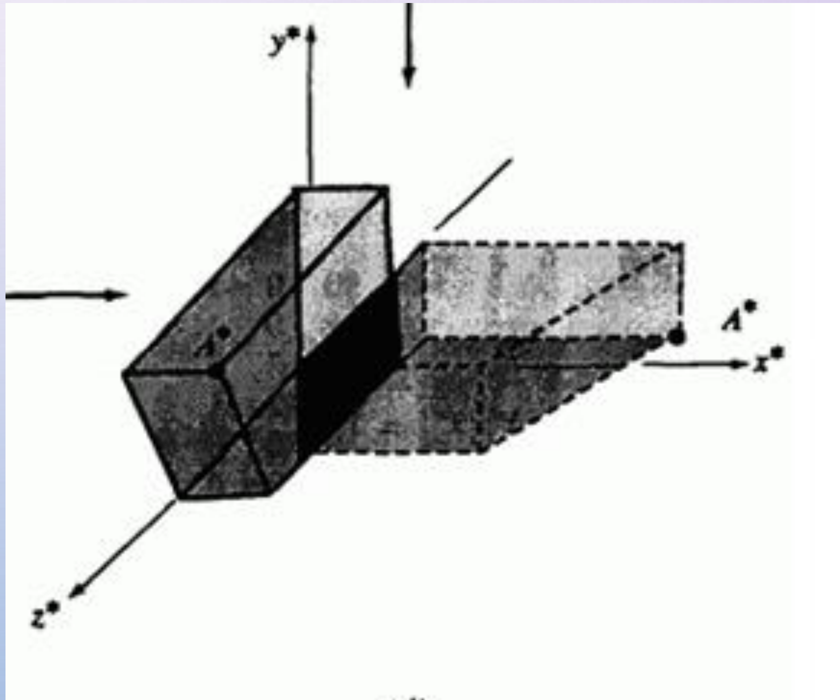

(d)

ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЗАСОБИ РОЗРОБКИ КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАФІКИ ТА МУЛЬТИМЕДІА

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

СТ. ВИКЛ. ІСТ ХМЕЛЮК М.С.